

KSK-notat nr.: 10/2015 - Bakgrunn for vedtak - småkraftverk

Søker/sak:	Clemens Kraft AS / Nørståe II
Fylke/kommune:	Buskerud/Rollag
Ansvarlig:	Øystein Grundt :
Saksbehandler:	Dag Kjellevoid :
Dato:	25.03.2015
Vår ref.:	201103423

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Søknad om tillatelse til å bygge Nørståe II kraftverk i Rollag kommune i Buskerud fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	6
NVEs vurdering	10
NVEs konklusjon	13

Sammendrag

Clemens Kraft AS søker om å få konsesjon til å utnytte et fall i Nørståe på 158 m, med inntak på kote 540 og kraftstasjon på kote 387. Det planlegges å bygge en 700 m lang anleggsvei inn til kraftstasjon fra eksisterende skogsbilvei. Vannveien er planlagt nedgravd. I kraftverket er det planlagt installert to Peltonturbiner med en samlet installert effekt på 2,3 MW og slukeevne mellom 1815 og 90 l/s. Midlere årsproduksjon blir på 5,7 GWh. Planlagt slipp av minstevannføring er 62 l/s for perioden 1/5-30/9 og 56 l/s resten av året.

Fylkesmannen og Naturvernforbundet i Buskerud anbefaler at konsesjonssøknaden avslås og begrunner dette med at kraftverket vil føre til negativ effekt for biologisk mangfold. I influensområdet er det to bekkekløfter som blir berørt. Den ene har nasjonal verdi (A) og den andre har regional verdi (B). Det er også registrert 12 rødlistearter i området.

Fylkeskommunen uttaler at tiltaket ikke ser ut til å komme i konflikt med automatisk freda kulturminner, mens uttalelser fra Rollag Elverk og Statens vegvesen er av mer generell karakter. Rollag kommune har ikke gitt uttalelse.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 5,7 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til

fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert om drøyt 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

De sentrale problemstillingene i denne saken er etter NVEs vurdering knyttet til hensynet til naturmangfoldet i Nørståe. NVE legger avgjørende vekt på virkningene av kraftverket på et bekkekløftmiljø som har regional til nasjonal verdi (verdi 4). NVE vurderer bekkekløfter med verdi 4-6 til å være av høy verdi. Innenfor bekkekløftmiljøet på utbyggingsstrekningen til Nørståe II kraftverk er naturtypen bekkekløft avgrenset til to områder. Disse har fått nasjonal verdi (A-verdi) og regional verdi (B-verdi). Her er det registrert flere fuktighetskrevenne rødlistearter som er tilknyttet stabilt luftfuktige skogshabitat typisk for velutviklede fosserøyksoner. Det finnes bl.a. en relativt rik forekomst av huldrestry som er sterkt truet (EN). Elva med flere fossefall bidrar betydelig til kløftas fuktighetskrevenne arter.

NVE mener at bekkekløftsystemets arts mangfold og økologiske prosesser vil bli påvirket av en fraføring av vann og av fysiske inngrep. Tiltaket vil få negative konsekvenser for naturtyper som Norge har et internasjonalt ansvar for og for flere rødlistede arter. En utbygging av Nørståe II kraftverk vil derfor være i strid med OEDs retningslinjer. Etter NVEs oppfatning vil en utbygging av omsøkte prosjekt også være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper, arter og økosystemet gitt i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Ivaretagelse av biologisk mangfold er etter NVEs syn, et vesentlig moment i konsesjonsspørsmålet. NVE mener at de negative konsekvensene for bekkekløftsystemet av nasjonal verdi er nok til å avgjøre konsesjonsspørsmålet, og at produksjonen i kraftverket ikke står i forhold til de negative virkningene.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Nørståe II kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt og NVE avslår derfor søknaden fra Clemens Kraft AS om tillatelse til bygging av Nørståe II kraftverk.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Clemens Kraft AS, datert 15.02.2014:

Nørståe II kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	46,3
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	28,6
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	19,6
Middelvannføring	l/s	907
Alminnelig lavvannføring	l/s	51
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	62
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	56
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	540
Avløp	moh.	387
Lengde på berørt elvestrekning	m	2370
Brutto fallhøyde	M	158
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,34
Slukeevne, maks	l/s	1815
Minste driftsvannføring	l/s	90
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	62
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	56
Tilløpsrør, diameter	Med mer	900
Tunnel, tverrsnitt	m ²	
Tilløpsrør/tunnel, lengde	M	2400
Installert effekt, maks	MW	2,3
Brukstid	Timer	2510
MAGASIN		
Magasinvolum	mill. m ³	
HRV	moh.	545
LRV	moh.	545
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	1,7
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	4,0
Produksjon, årlig middel	GWh	5,7
ØKONOMI		
Utbyggingskostnad	mill.kr	26,6
Utbyggingspris	kr/kWh	4,65

Nørståe II kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR		
Ytelse	MVA	2,5
Spenning	kV	22

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	2,5
Omsetning	kV/kV	0,69/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	375
Nominell spenning	kV	22
		Luftlinje og jordkabel

Om søker

Utbygger for Nørståe II kraftverk er Clemens Kraft AS. Selskapet har som virksomhetsområde å bygge og drifte kraftanlegg i området 1 til 10 MW installert effekt.

Beskrivelse av området

Nedbørfeltet består av småkupert fjellskoglandskap. Nørståe som dannes av Årsetåe og Hekanåe har utspring i fjellområdene nordvest og nord i Rollag kommune. Det starter som mange små bekker som samler seg til to hovedgreiner og til slutt til Nørståe som renner videre østover og uti Numedalslågen ved Veggli. Total lengde; ca. 5 km. I øvre del av Nørståe er dalbunnen nokså flat, men skjærer seg snart ned i terrenget og danner en markant bekkekløft med mindre fosser og stryk. Det fins fosserøysoner flere fosserøysoner. Den øst-vestgående bekkekløfta på utbyggingsstrekningen får en skyggeside som er fuktig og kjølig, mens solsiden er varm og tørr. Bekkekløfta får dermed stor økologisk variasjon. Kantvegetasjonen er intakt. Elvebunnen består stedvis av bart fjell og steiner av blokk størrelse.

Nørståe II kraftverk er et av tre prosjekt i vassdraget. I nedre del er kraftverket Nørståe I. Dette har vært i drift fra 2007-2008.

Teknisk plan*Inntak*

Inntaksdam for Nørståe II kraftverk bygges på kote 540 like nedenfor samløpet mellom Hekanåe og Årsetåe. Demningen består av en platedam i betong, inntil 5 m høy og 30 m lang. HRV og LRV er 545 moh. Neddemt areal blir ca. 0,5 da og oppdemmet volum blir ca. 3000 m³. Demningen skal ha flomløpsterskel og et arrangement for slipp og overvåking av minstevann. Oppå demningen bygges det et lite pumpehus lik den som står på demningen til eksisterende Nørståe I.

Vannvei

Fra inntaket på kote 540 i Nørståe føres driftsvannet i GRP/duktile stålrør ned til stasjonen på kote 387. Rørgata legges på sørsiden av vassdraget og skal stort sett følge eksisterende traktorveier/tømmersleper. Rørgata blir 2400 m lang og 20 m brei. Driftsvannrøret skal ha en diameter på 900 mm og skal være nedgravd hele veien med 1 m overdekning. Fra stasjonen til inntaket legges det én strømkabel i røgrøfta, samt én fiberoptisk kabel. Det blir nødvendig å rydde noe skog i enkelte partier. Siden det er bra med løsmasser i planlagt rørgatetrasé, vil det ikke være behov for sprenging.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen bygges på sørsiden av elva på kote 387. Det graves en kort steinsatt avløpskanal som leder vannet tilbake til elva. Bygget vil få en grunnflate på 100 m² og vil bestå av et betongfundament med et overbygg av tre. Permanent arealbehov; 1,0 da.

I kraftstasjonen installeres det 2 Pelton turbiner med samlet effekt på 2,3 MW. Slukeevnen blir mellom 1815 og 90 l/s. Videre installeres det én generator med ytelse 2,5 MVA og spenning 22 kV, samt én transformator med ytelse 2,5 MVA og omsetning 0,69/22 kV/kV.

Nettilknytning

Kraft produsert i kraftstasjonen overføres via jordkabel i luftstrekk og deretter i nedgravd i en kabelgrøft fram til eksisterende 22 kV linje i en lengde av 375 m.

Veier

Det bygges en 700 m lang anleggsvei fra kote 490 oppe ved skogsbilveien til planlagt stasjon. Veien som legges i rørtraséen fjernes etter at anleggsarbeidene er ferdig. Videre bygges det en kort atkomstvei på ca. 100 m fra parkeringsplass for inntaket for Nørståe I til planlagt kraftstasjon. Veibredder skal være 4 m.

Massetak og deponi

Det vil ikke bli behov for massetak og deponi av masser i dette prosjektet. Oppgravde masser vil bli gravd tilbake over rørgrøfta etter at rørene er lagt.

Arealbruk

Til utbyggingen vil det være nødvendig med arealer til midlertidige og varige anlegg som vist i tabell 4 i søknaden. For adkomst til kraftstasjonen bygges det en kort veistubb på 100 m fra atkomstveien til inntaket til Nørståe I kraftverk. Det opprettes et riggområde ved inntaket til Nørståe I og et riggområde ved inntaket til Nørståe II. Riggområdene benyttes som mellomlager for utstyr og materiell. Midlertidige arealer ryddes og pyntes når anlegget er ferdig. Midlertidige arealbehov; 55,4 daa. Varige arealbehov; 1,9 daa.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Tiltaksområdet er i kommuneplanens arealdel avsatt til LNF-område uten bestemmelser om spredt utbygging.

Samlet plan (SP)

Samlet plan for vassdrag - Nørståe har vært behandlet som en del av et større Samlet plan prosjekt. I vassdragsrapporten, SPid 07 338, beskrives 2 alternativer, alt. A og alt. B. Grensen for behandling i Samlet plan for vassdrag er 10 MW installert ytelse og/eller 50 GWh midlere årsproduksjon.

På grunn av store interessekonflikter og store negative konsekvenser ble prosjektet Nørståe plassert i Samlet plan kategori II – ”Kan ikke konsesjonssøkes nå”. Allerede da vassdragsrapporten ble skrevet forelå det planer om å verne et barskogområde sørvest i nedbørfeltet. I 1993 ble Skirvedalen Naturreservat i opprettet. I dette området ligger 3 av vannene som var planlagt oppdemt. Dette har økt

interessekonflikten ytterligere og gjør at utbyggingsløsningen som er omtalt i vassdragsrapporten blir helt uaktuell.

Verneplan for vassdrag

Nørståe er ikke berørt av verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

Det blir ingen endringer i INON-arealer som følge av planlagt tiltak i Nørståe.

Nasjonale laksevassdrag

Nørståe er ei sideelv til Numedalslågen som er utpekt som et nasjonalt laksevassdrag, men tiltaket vil ikke berøre anadrom fisk.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 20.08.14 sammen med representanter for søkeren, kommunen og e-verket. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Fylkesmannen i Buskerud har i brev av 28.05.2014 uttalt:

(...)

«Vannmiljøet i elva vil bli negativt påvirket over en strekning på ca. 2500 m på grunn av lengre perioder med vesentlig redusert vannføring. Minstevannføringen er oppgitt til henholdsvis 62 og 56 liter per sekund sommer og vinter. Middelvannføringen i vassdraget er 907 liter per sekund.

I området som blir berørt ligger det 2 verdifulle bekkekløfter. Den ene har stor nasjonal verdi (A), mens den andre har regional verdi (B). Det er også registrert 14 rødlistearter i influensområdet.

Det er ikke oppgitt å være spesielle fiskeinteresser til Nørsteåe, men elva må antas å huse en lokal ørretstamme. Denne vil bli negativt påvirket i større og mindre grad, både som følge av inntaksdammen og redusert vannføring. Ut fra et landskapsmessig aspekt, vil flere naturskjønne fossefall på strekningen bli negativt påvirket av inngrepet som følge av redusert vannføring i lengre perioder.

I rapporten over naturregistreringer, er verdien for biologisk mangfold satt til stor, mens konsekvensen av inngrepet på naturmiljøet er satt fra middels til stor negativ effekt.

Ut fra elvestrekningens beskaffenhet, samt på bakgrunn av biologiske registreringer og vurderinger, kan Fylkesmannen ikke anbefale at det gis konsesjon til Nørsteåe II.»

(...)

Buskerud fylkeskommune har i brev av 19.05.2014 uttalt:

«Automatisk freda kulturminne:

Dei skisserte tiltaka ser ikkje ut til å komme i konflikt med kjente automatisk freda kulturminne. Ut frå dei oversende planteikningane vil og ein stor del av gravearbeidet gå føre seg i djupare juv og dalsøkk der potensialet for å påvise kulturminne er sett på som lite. Nørsteåe III og Medåe II vil i det store og heile følgje eksisterande traktor- og køyreveggar.

Nørsteåe II kraftverk: Fylkeskommunen har tidlegare uttalt seg til denne saka i brev av 29.10.2010. Det vart ikkje stilt krav om arkeologisk registrering.

Fylkeskommunen vurderer saka slik at me ikkje vil krevje arkeologisk registrering av tiltaka. Me kjenner ikkje til automatisk freda kulturminne der ein planlegg småkraftverka. Me vil likevel be om at følgjande uttale vert innarbeida ved eit eventuelt vedtak frå NVE: "Dersom det under anleggsarbeid framkjem automatisk freda kulturminne, må arbeidet straks stoppast og utviklingsavdelinga i fylkeskommunen varslast, jmf. kulturminnelova §8, 2. ledd".»

Naturvernforbundet i Buskerud har i brev av 15.05.2014 uttalt:

(...)

«Nørsteåe II

Utbyggingens influensområde omfatter hele den verdifulle bekkekjøftområdet som i bekkekjøftprosjektet ble vurdert til 4 poeng (regionalt til nasjonalt verdifullt) (Hofton 2009). Dette inkluderer to naturtypelokaliteter/kjerneområder med verdi A og B. Naturverdiene er knyttet bl.a. til stabilt fuktig bekkekjøftmiljø, og kjøfta har innslag av sterkt fuktighetskrevende arter som er sjeldne på Østlandet, og har også en relativt rik forekomst av huldrestyr. Elva med flere større fossefall bidrar betydelig til kjøftas høye luftfuktighet.

Det kan se ut som om plassering av kraftstasjonen er planlagt godt innenfor A-lokaliteten som ble avgrenset i bekkekjøftprosjektet. Vi mener også at den planlagte rørtrasén ligger i så bratt terreng oppe i kjøfteskråningen at det medfører vesentlig fare for utrasninger og kanteffekter ned i og inn i de verdifulle delene av kjøfta.

Konsesjonssøknaden har enkelte påstander som er pretensiøse og unøyaktige, og etter vår mening faglig ukorrekte:

Påstand: "Foreliggende rapporter setter verdien for deltema flora til stor. Siden fosserøyksonene i bekkekjøftene er svakt utviklet og tilførsel av fuktighet kommer fra flommer i den varme årstiden, settes konsekvensen av tiltaket til middels negativ."

Kommentar: det er ikke flommene, men minimumsvannføringen i tørre perioder vår og sommer som er "flaskehalsen" for fuktighetskrevende arter. Jevnt "vanlig" vannføring er viktig for å holde stabilt høy luftfuktighet i kjøftemiljøet, og enhver reduksjon i vannføringen vil medføre redusert luftfuktighet, og derfor også redusert habitatkvalitet for fuktighetskrevende arter. Fordi kjøfta har store naturverdier knyttet til stabilt svært fuktig bekkekjøftmiljø, vil en utbygging som skissert ha store negative konsekvenser.

Påstand: "Potensialet for å finne flere rødlistede arter vurderes til middels høyt, det vil kanskje først og fremst kunne finnes mer av det samme, og heller få nye arter i tillegg til de som er funnet. Dette fordi det er stort samsvar mellom hva som ble funnet på de to befareningene, egen og Hoftons i 2009 (Nylend, 2010)".

Kommentar: Vi har vært i kontakt med Hofton, som gjorde undersøkelsen i 2008. Han sier at påstanden ikke er riktig, og at potensialet for funn av flere rødlistearter klart er tilstede utover det som ble påvist i 2008.

Det henvises i konsesjonssøknaden til at bekkekløftprosjektet i Buskerud omfattet 35 lokaliteter. Dette er ikke riktig, i Buskerud ble 56 områder undersøkt i bekkekløftprosjektet.

Samlet belastning

Numedal er sterkt berørt av vannkraftutbygginger. Dette gjelder både hovedvassdraget og de større side-elvene, og en rekke verdifulle bekkekløftmiljøer har gått tapt eller fått redusert naturverdi som følge av disse utbyggingene. Ytterligere utbygginger i distriktet må derfor kun legges til områder der utbygging ikke får nevneverdige negative konsekvenser for bekkekløftmiljøene. Nørståe II tilhører ikke denne kategorien, og må avvises.

Konklusjon

De negative konsekvensene av utbyggingen er store for naturmiljø og biologisk mangfold, og primært mener NiB at konsesjonssøknaden må avvises. Sekundært, om søknaden skal innvilges, må NVE sette krav til sterkere avbøtende tiltak: alle fysiske inngrep må legges utenfor det avgrensede bekkekløftområdet (slik det er avgrenset av Hofton (2009), og minstevannføring må settes vesentlig høyere enn det som skisseres i konsesjonssøknaden.»

(...)

Rollag elverk har i en e-post av 22.05.2014 uttalt:

«På bakgrunn av kunngjøringen vi har mottatt fra NVE om søknad om tillatelse til å bygge 4 stk småkraftverk i Rollag Kommune har Rollag Elektrisitetsverk SA følgende uttalelse:

Ingen av de fire foreslåtte småkraftverkene har nett i umiddelbar nærhet til der man ønsker å bygge. Det betyr Rollag Elektrisitetsverk legger til grunn at gjeldene regelverk med anleggsbidrags finansiering må gjelde og at produsenten/utbygger dekker de eventuelle merkostnadene Rollag Elektrisitetsverk har ved å bygge HS linje frem til det enkelte produksjonspunktet.

For øvrig er det også nødvendig at produsenten/utbygger gjennomfører dynamiske beregninger på vårt nett slik at det dokumenteres at det eksisterende nettet i Rollag er i stand til å ta overføringen som en følge av denne utbyggingen.

Viser de dynamiske beregningene at en forsterking av det eksisterende nettet er nødvendig må disse også finansieres på bakgrunn av anleggsbidrags regelverket.

Utbygger/produsenten må også forsikre seg om at innmatingspunktet i Mykstufoss kraftstasjon er i stand til å håndtere utbyggingen.»

Statens vegvesen har i et brev av 26.06.2014 uttalt:

«Vi kan ikke se at de foreslåtte plasseringer direkte berører fylkesveger i området.

Vi forutsetter imidlertid at tiltakene ikke på noen måte kan øke vannføringen under våre bruer over de aktuelle elvene, og i stikkrenner/kulverter som kan bli berørt.

Eventuelle behov for avkjørsler fra fylkesvegene i anleggsperioden og permanent må det søkes om.»

Rollag kommune har ikke uttalt seg til søknaden.

Søker har kommentert høringsuttalelsene i en e-post av 11.08.14:

Kort fortalt er tiltakshaver innstilt på å øke slipp av minstevannføring til minst 5-persentilnivå slik som antydnet i miljørapport.

NVEs vurdering

NVE har helt i sluttfasen av saksbehandlingen mottatt et notat fra søker som viser endret rørtrasé. I tillegg er hydrologisk grunnlag justert med høyere avrenningstall, noe som gir noe høyere produksjon.

NVE beklager at slike større endringer kommer helt i sluttfasen av en saksbehandling. Vi har tidligere gjort det klart for søkere at forslag til endringer av betydning senest bør komme som del av sluttbefaring for at høringsparter og NVE skal ha mulighet til å befare aktuelle områder. I og med at vi ikke har hatt anledning til å befare ny trasé legger vi den som er presentert i søknaden og befart til grunn i omtale og vurdering.

Vi konstaterer likevel at den nye rørtraseen muligens kan komme til å gå i et mindre rasutsatt område. Selv om dette i så fall er positivt har det ikke hatt avgjørende betydning for vår konklusjon.

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 46,3 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 0,9 m³/s. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende høst- og vår-flommer. Laveste vannføring opptre gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 62 og 56 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 51 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 1,8 m³/s og minste driftsvannføring 0,09 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 62 l/s i perioden 01.05. til 30.09. og 56 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 60 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Maksimal slukeevne i kraftverket tilsvarer 200 % av middelvannføringen. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 57 dager i et middels vått år. I 103 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 64 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at omsøkt slukeevne ivaretar noe av vassdragets naturlige vannføringsdynamikk ved at det er overløp et visst antall dager i året.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Naturmangfold

Naturtyper og arter

Det er kartlagt to naturtyper, begge bekkekløft, i berørt område. Den ene har nasjonal verdi (A) og den andre har regional verdi (B). Det er også registrert 12 rødlistearter i influensområdet. Opprinnelig 14, men to av dem er tatt ut av den nye rødlista (2010).

En bekkekløft er en V-dal eller et gjel som går ned i fast fjell. Utformingen og størrelse kan variere betraktelig, men ofte renner det en bekk eller elv gjennom den. Norge har et internasjonalt ansvar for bekkekløfter, og forvaltningen skal være spesielt oppmerksom på den rødlistede naturtypen kontinentale skogsbekkekløfter. Norges ansvar for denne naturtypen er fremhevet i både OEDs retningslinjer, og i klageavgjørelser fra OED av 11.02.2014 om Søre Bjøråa kraftverk og 17.02.2012 om bygging av Islandsmoen kraftverk. Grunnen til at Norge har et særskilt ansvar for å ta vare på bekkekløfter er at dette er leveområde for en rekke spesialiserte arter av planter, sopp og dyr. Trange daler og gjel har lite direkte solinnstråling, og miljøet blir mer fuktig enn i området rundt. Elva vil være viktig for fuktigheten i kløfta, spesielt i områder hvor elva går i fosser eller stryk hvor vann vil sprute over vegetasjonen i kantsonen

I miljørapporten gjort av Faun naturforvaltning står det følgende oppsummert om virkninger på biologisk mangfold:

*«Det er ikke registrert funn fra kartlegginger i Naturbasen, men området er grundig undersøkt i bekkekløftprosjektet fra 2008/2009. Rørgaten og de andre tekniske inngrepene vil i stor grad unngå de verdifulle områdene, men den reduserte vannføringen vil på sikt endre de klimatiske forholdene til negativt for flere rødlistede arter. Det er spesielt den rødlistede lavarten Huldrestry og de andre epifyttiske lavartene som påvirkes negativt. Disse er også avhengig av stabilitet i substratet de lever på/miljøet de lever i, og det er ofte selve kløftutformingen og gammelskogen de lever i som er den viktigste faktoren for overlevelse. Gammelskogen hvor de største verdiene befinner seg blir stående urørt, og hvor mye av det fuktige lokalklimaet elvevannet står for blir dessverre en noe subjektiv avgjørelse. Den mest artsrike lokaliteten ligger i en relativt skyggefull del av kløften hvor det gjerne vil være noe fuktig klima uansett, og bekkekløften beskrives som en godt utviklet kløftutforming, særlig ved å være dypt nedskåret. Pga av omfattende hogst på mange steder på oversiden/utsiden av kløften derimot, mangler en naturlig forlenging av kløften som en høy skog (hogstklasse 4-5) ville representert, og inntrykket blir at elva står for mye av fuktigheten. Med bakgrunn i vurdering av verdi og omfang er samlet konsekvens for biologisk mangfold satt til **middels til stor negativ** (- - / - -). Slipp av høyere minste vannføring vurderes som avbøtende tiltak.»*

Både fylkesmannen og naturvernforbundet peker begge på områdets to verdifulle bekkekløfter. Naturvernforbundet skriver at hele influensområdet omfatter et verdifullt bekkekløftområde som i bekkekløftprosjektet ble vurdert til 4 poeng (regionalt til nasjonalt viktig). Bekkekløftprosjektet ble satt i gang av Direktoratet for naturforvaltning (DN) som en følge av Stortingets beslutning om å øke skogvernet, og er gjennomført uavhengig av utbygging av småkraft. Naturfaglige registreringer av om lag 600 bekkekløfter og fossesprøytoner har blitt gjennomført i perioden 2007-2010. Data samlet inn i Bekkekløftprosjektet gir dermed en mulighet til å se på sammenhengen mellom rødlistearter og naturverdier i bekkekløfter.

Naturverdiene er knyttet til et stabilt fuktig bekkekløftmiljø, kløftas innslag av sterkt fuktighetskrevende arter og en relativt rik forekomst av huldrestry (EN).

NVE er enig i vurderingen av verdivurderingen av bekkekløftlokaliteten og mener en utbygging ikke vil værere forenlig med ivaretagelse av livsmiljøet for bekkekløfta.

OED gir føringer for hvilke avveininger som skal gjøres i sine "retningslinjer for små vannkraftverk (2007) ved følgende:

"Tiltak som kommer i konflikt med arter som er "kritisk truet" eller "sterkt truet", eller naturtyper Norge har et internasjonalt ansvar for, eller vil vanskeliggjøre nasjonal oppfyllelse av internasjonale avtaler kan ikke påregne å få konsesjon. "

NVE mener at selv om søker er innstilt på å øke slipp av minstevannføring til minst 5-persentilnivå, så vil ikke bekkekløftas biologiske verdier i tilstrekkelig grad bli ivaretatt.

NVE mener at bekkekløftsystemets arts mangfold og økologiske prosesser vil bli påvirket av en fraføring av vann og av fysiske inngrep. Tiltaket vil få negative konsekvenser for naturtyper som Norge har et internasjonalt ansvar for og for flere rødlistede arter. En utbygging av Nørståe II kraftverk vil derfor være i strid med OEDs retningslinjer.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Nørståe II kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Nørståe II kraftverk finnes det to verdifulle naturtyper, begge bekkekløfter. Den nedre kløfta er nasjonalt viktig, dvs. stor verdi (A). Den øvre kløfta er regionalt/lokalt viktig (B). Det er i alt registrert 12 rødlistearter på planlagt utbygningsstrekning. En eventuell utbygging av denne del av Nørståe vil etter NVEs mening være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har også sett påvirkningen fra Nørståe kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap

Nørståe er nedskåret i terrenget på store deler av berørt område og derfor lite synlig fra omkringliggende områder.

Oppsummering

Fylkesmannen og Naturvernforbundet i Buskerud anbefaler at konsesjonssøknaden avslås og begrunner dette med at kraftverket vil føre til negativ effekt for biologisk mangfold. I influensområdet

er det to bekkekløfter som blir berørt. Den ene har stor nasjonal verdi (A) og den andre har regional verdi (B). Det er også registrert 12 rødlistearter i området.

Fylkeskommunen uttaler at tiltaket ikke ser ut til å komme i konflikt med automatisk freda kulturminner, mens Rollag Elverk og Statens vegvesen er av mer generell karakter. Rollag kommune har ikke gitt uttalelse.

De sentrale problemstillingene i denne saken er etter NVEs vurdering knyttet til hensynet til naturmangfoldet i Nørståe. NVE legger avgjørende vekt på virkningene av kraftverket på et bekkekløftmiljø som har regional til nasjonal verdi (verdi 4). NVE vurderer hekkekløfter med verdi 4-6 til å være av høy verdi. Innenfor hekkekløftmiljøet på utbyggingsstrekningen til Nørståe II kraftverk er naturtypen hekkekløft avgrenset til to områder. Disse har fått nasjonal verdi (A-verdi) og regional verdi (B-verdi). Her er det registrert flere fuktighetskrevenne rødlistearter som er tilknyttet stabilt luftfuktige skogshabitat typisk for velutviklede fosserøyksoner. Det finnes bl.a. en relativt rik forekomst av huldrestry som er sterkt truet (EN). Elva med flere fossefall bidrar betydelig til kløftas fuktighetskrevenne arter.

Ivaretagelse av biologisk mangfold er etter NVEs syn, et vesentlig moment i konsesjonsspørsmålet. NVE mener at de negative konsekvensene for bekkekløftsystemet av nasjonal verdi er nok til å avgjøre konsesjonsspørsmålet, og at produksjonen i kraftverket ikke står i forhold til de negative virkningene.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Nørståe II kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

